

Kvinnan som gjorde mjöl av potatis

Berättelse

Eva Ekeblad föddes 1724 i Stockholm. Hon kom från en mycket rik familj och var grevinna. När hon var sexton år gifte hon sig med greve Claes Ekeblad. De fick många barn tillsammans. Eftersom familjen hade pengar och mark, kunde Eva göra något som få kvinnor fick göra på den tiden. Hon experimenterade med naturen och kemin.

På 1740-talet var potatis nytt i Sverige. Många visste inte vad de skulle använda den till. Eva Ekeblad började undersöka potatisen. Hon visade hur man kan torka och mala potatis till mjöl. Av mjölet kunde man baka bröd. Hon visade också hur man gör brännvin av potatis. Det var viktigt, eftersom man då kunde spara säden till bröd. På så sätt fick fler människor mat när skördarna var dåliga.

År 1748 valdes Eva Ekeblad in i Kungliga Vetenskapsakademien. Hon blev den första kvinnan som fick vara med. Det var en stor ära. Men reglerna sa att bara män fick vara riktiga medlemmar. Därför blev hon senare bara hedersledamot. Nästa kvinna valdes in nästan tvåhundra år senare.

Eva Ekeblad dog 1786. I dag minns vi henne som en av Sveriges första kvinnliga forskare. Tack vare henne blev potatisen en vanlig del av den svenska maten.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
grevinna	en kvinna av en fin och rik familj
mark	jord och land som någon äger
experimentera	göra försök för att lära sig
undersöka	titta noga på något för att förstå det
mala	göra något hårt till fint mjöl
brännvin	en stark alkoholdryck
säd	spannmål, till exempel vete och råg
skörd	det man tar in av växterna på hösten
ära	något man är mycket stolt över
medlem	en person som är med i en grupp
ledamot	en medlem i en akademi eller förening
forskare	en person som söker ny kunskap

Läsförståelsefrågor

1. Vad gjorde Eva Ekeblad av potatis?
 1. kläder och tyg
 2. mjöl, bröd och brännvin
 3. glas och tallrikar
2. Varför var det bra att göra brännvin av potatis?
 1. då kunde man spara säden till bröd
 2. då blev potatisen billigare
 3. då slapp man odla potatis
3. Vad hände år 1748?
 1. Eva föddes i Stockholm
 2. Eva gifte sig
 3. Eva valdes in i Vetenskapsakademien
4. Varför kunde Eva experimentera, när få andra kvinnor fick det?
 1. hon var lärare på ett universitet
 2. hennes familj var rik och ägde mark
 3. hon bodde ensam i skogen
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Eva Ekeblad var den första kvinnan i Vetenskapsakademien.
 2. Eva Ekeblad fick vara riktig medlem hela livet.
 3. Eva Ekeblad hade tre barn.
6. Skriv en mening om varför potatismjöl var viktigt för fattiga människor.
7. Varför blev Eva bara hedersledamot och inte riktig medlem? Svara med dina egna ord.
8. Hur tror du att Eva kände sig när hon valdes in i akademien? Förklara hur du tänker.

Facit

1. mjöl, bröd och brännvin
1. då kunde man spara säden till bröd
1. Eva valdes in i Vetenskapsakademien
1. hennes familj var rik och ägde mark
1. ja b) nej c) det står inte i texten
- Exempel på svar: Med potatismjöl kunde man baka bröd, så fler människor fick mat även när skörden var dålig.
- Exempel på svar: Reglerna sa att bara män fick vara riktiga medlemmar, därför fick hon inte stanna kvar som full medlem.
- Exempel på svar: Hon kände sig nog stolt och glad, eftersom ingen kvinna hade fått vara med förut.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten knyter ihop vetenskap och vardagsmat. Tema: nyfikenhet och kvinnors möjligheter förr. Fråga 8 tränar inferens på en enkel nivå.

Diskussionsfrågor

- Äter du potatis ofta? Hur lagar du den?
- Eva var nyfiken och provade nya idéer. Vad vill du lära dig mer om?
- Förr fick kvinnor inte göra samma saker som män. Vad tänker du om det?
- **Skriv (3 meningar):** Berätta om en kvinna du tycker är viktig. Vem är hon och vad har hon gjort?

Källor och faktagranskning

- Svenskt kvinnobiografiskt lexikon (SKBL): <https://skbl.se/sv/artikel/EvaEkeblad>
- Wikipedia (engelska): https://en.wikipedia.org/wiki/Eva_Ekeblad
- Populär Historia: <https://populärhistoria.se/vetenskap/eva-ekeblad-gjorde-sprit-av-potatis>
- Tekniska museet, Svenska uppfinnare: <https://www.tekniskamuseet.se/en/learn-more/swedish-inventors/6595-2/>
- KTH Biblioteket - Eva Ekeblad: <https://www.kth.se/en/biblioteket/anvanda-biblioteket/eva-ekeblad-1.979411>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Eva Ekeblad föddes 10 juli 1724 i Stockholm och dog 15 maj 1786 i Lidköping. Hon var grevinna (född De la Gardie) och gifte sig med Claes Ekeblad. Hon visade hur man kan göra mjöl, bröd, stärkelse och brännvin av potatis och presenterade detta för Vetenskapsakademien. 1748 valdes hon in som första kvinnliga ledamot i Kungliga Vetenskapsakademien; från 1751 räknades hon som hedersledamot eftersom stadgarna bara tillät män. Hon föreslog också att potatismjöl skulle ersätta giftigt arsenikpuder i ansikts- och perukpuder. Osäkerheter: exakt årtal för hennes potatisförsök anges olika i källorna (1746 respektive 1748); hon var inte den allra första som gjorde brännvin av potatis i Sverige, men hennes försök var bland de tidigaste och mest kända. Bilden är ett samtida porträtt av Olof Arenius.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.